

Dr. Anjan Ghosh

anjan.ghosh@nu.edu.kz

Assistant Professor of Strategy and Entrepreneurship

Founder Director – Nazarbayev University Research Center for Entrepreneurship

External Review of Yeldos Osserbayev's PhD Dissertation

Title: *Cyberbullying as a Form of Cultural Deviation*

I had the pleasure of working with Mr. Yeldos Osserbayev during my visiting professorship at Al-Farabi Kazakh National University in Fall 2020. During that time, he showed consistent academic engagement and participated actively in the courses I taught. Since then, upon the invitation of the relevant department at Al-Farabi Kazakh National University, I have also served as his external academic advisor, supporting the development of both his research capabilities and scholarly output. Mr. Osserbayev is now preparing for the preliminary defense of his PhD dissertation.

His research topic—cyberbullying as a form of cultural deviation—is timely and relevant, especially in today's digital society, where online interactions increasingly shape social behavior. Mr. Osserbayev demonstrates a sound understanding of how digital transformation influences not only technological but also psychological, social, and cultural processes. In 2022, he undertook an international research internship at Hacettepe University in Turkey. During this period, he presented his work-in-progress at academic conferences in Ankara and Istanbul and engaged with leading scholars, including Professor Özkul Çobanoğlu. These experiences significantly broadened his academic perspective and helped strengthen the scientific rigor of his dissertation.

On the Distinction Between Traditional and Cyberbullying

In this section, I am commenting on how the candidate has developed the distinction between traditional and cyberbullying in his dissertation—not offering my own views on the subject.

Mr. Osserbayev presents cyberbullying as an emergent phenomenon shaped by the affordances of digital technologies. While traditional bullying tends to produce immediate psychological consequences, cyberbullying—due to its anonymity and permanence—can result in prolonged emotional harm. His analysis highlights how victims may suffer from loneliness, anxiety, hypervigilance, and difficulties in forming healthy social relationships. Notably, he introduces the concept of a “perpetual aggression ecosystem” created by the constant accessibility of digital platforms. These reflections are grounded in empirical studies and thoughtfully interpreted within the sociocultural context.

Clinical and Social Consequences

Here again, I am summarizing Mr. Osserbayev's interpretation of the psychological and social impacts of cyberbullying, as presented in his dissertation.

Dr. Anjan Ghosh

anjan.ghosh@nu.edu.kz

Assistant Professor of Strategy and Entrepreneurship

Founder Director – Nazarbayev University Research Center for Entrepreneurship

The thesis outlines how prolonged exposure to cyberbullying can lead to serious psychological consequences, including self-harm and suicidal ideation. Mr. Ossebayev discusses coping mechanisms that victims often adopt—ranging from avoidance and confrontation to digital disengagement and help-seeking. He also identifies important gaps in existing literature, such as the need for predictive models that detect early signs of deviant behavior in digital environments. This section of the dissertation is well-researched and demonstrates his ability to engage with both global literature and local relevance.

Cultural and Social Perspectives

The observations in this section reflect Mr. Ossebayev's analytical framing, not my personal theoretical stance.

The dissertation places cyberbullying within a broader sociocultural lens, positioning it as a form of deviance shaped by group dynamics, social norms, and systemic inequalities. Mr. Ossebayev challenges prevailing assumptions—for instance, the belief that bullying is confined to disadvantaged communities or specific institutional settings. Drawing on established scholarship, he shows that bullying is a widespread issue cutting across class, race, and organizational contexts. His critique of persistent social myths is thoughtful and well-argued, contributing to a deeper understanding of how cultural narratives shape public perception.

Theoretical and Methodological Strengths

In this section, I reflect on the theoretical and methodological approaches adopted by Mr. Ossebayev in his dissertation.

The study demonstrates a strong interdisciplinary orientation, drawing on psychology, sociology, criminology, pedagogy, philosophy, and biomedical sciences. Mr. Ossebayev skillfully integrates these perspectives to frame cyberbullying not merely as a behavioral issue but as a cultural and ethical challenge embedded in broader social structures. The dissertation's analytical depth and integrative design reflect the candidate's ability to engage with complex academic debates. His use of multiple theoretical lenses strengthens the study's conceptual foundation and opens up avenues for future research.

Dr. Anjan Ghosh

Assistant Professor of Strategy and Entrepreneurship

Founder Director – Nazarbayev University Research Center for Entrepreneurship

anjan.ghosh@nu.edu.kz

External Review of Yeldos Osserbayev's PhD Dissertation

Title: *Cyberbullying as a Form of Cultural Deviation*

I had the pleasure of working with Mr. Yeldos Osserbayev during my visiting professorship at Al-Farabi Kazakh National University in Fall 2020. During that time, he showed consistent academic engagement and participated actively in the courses I taught. Since then, upon the invitation of the relevant department at Al-Farabi Kazakh National University, I have also served as his external academic advisor, supporting the development of both his research capabilities and scholarly output. Mr. Osserbayev is now preparing for the preliminary defense of his PhD dissertation.

His research topic—cyberbullying as a form of cultural deviation—is timely and relevant, especially in today's digital society, where online interactions increasingly shape social behavior. Mr. Osserbayev demonstrates a sound understanding of how digital transformation influences not only technological but also psychological, social, and cultural processes. In 2022, he undertook an international research internship at Hacettepe University in Turkey. During this period, he presented his work-in-progress at academic conferences in Ankara and Istanbul and engaged with leading scholars, including Professor Özkul Çobanoğlu. These experiences significantly broadened his academic perspective and helped strengthen the scientific rigor of his dissertation.

On the Distinction Between Traditional and Cyberbullying

In this section, I am commenting on how the candidate has developed the distinction between traditional and cyberbullying in his dissertation—not offering my own views on the subject.

Mr. Osserbayev presents cyberbullying as an emergent phenomenon shaped by the affordances of digital technologies. While traditional bullying tends to produce immediate psychological consequences, cyberbullying—due to its anonymity and permanence—can result in prolonged emotional harm. His analysis highlights how victims may suffer from loneliness, anxiety, hypervigilance, and difficulties in forming healthy social relationships. Notably, he introduces the concept of a “perpetual aggression ecosystem” created by the constant accessibility of digital platforms. These reflections are grounded in empirical studies and thoughtfully interpreted within the sociocultural context.

Clinical and Social Consequences

Here again, I am summarizing Mr. Osserbayev's interpretation of the psychological and social impacts of cyberbullying, as presented in his dissertation.

Dr. Anjan Ghosh

anjan.ghosh@nu.edu.kz

Assistant Professor of Strategy and Entrepreneurship

Founder Director – Nazarbayev University Research Center for Entrepreneurship

The thesis outlines how prolonged exposure to cyberbullying can lead to serious psychological consequences, including self-harm and suicidal ideation. Mr. Ossebayev discusses coping mechanisms that victims often adopt—ranging from avoidance and confrontation to digital disengagement and help-seeking. He also identifies important gaps in existing literature, such as the need for predictive models that detect early signs of deviant behavior in digital environments. This section of the dissertation is well-researched and demonstrates his ability to engage with both global literature and local relevance.

Cultural and Social Perspectives

The observations in this section reflect Mr. Ossebayev's analytical framing, not my personal theoretical stance.

The dissertation places cyberbullying within a broader sociocultural lens, positioning it as a form of deviance shaped by group dynamics, social norms, and systemic inequalities. Mr. Ossebayev challenges prevailing assumptions—for instance, the belief that bullying is confined to disadvantaged communities or specific institutional settings. Drawing on established scholarship, he shows that bullying is a widespread issue cutting across class, race, and organizational contexts. His critique of persistent social myths is thoughtful and well-argued, contributing to a deeper understanding of how cultural narratives shape public perception.

Theoretical and Methodological Strengths

In this section, I reflect on the theoretical and methodological approaches adopted by Mr. Ossebayev in his dissertation.

The study demonstrates a strong interdisciplinary orientation, drawing on psychology, sociology, criminology, pedagogy, philosophy, and biomedical sciences. Mr. Ossebayev skillfully integrates these perspectives to frame cyberbullying not merely as a behavioral issue but as a cultural and ethical challenge embedded in broader social structures. The dissertation's analytical depth and integrative design reflect the candidate's ability to engage with complex academic debates. His use of multiple theoretical lenses strengthens the study's conceptual foundation and opens up avenues for future research.

NURCE

Dr. Anjan Ghosh

anjan.ghosh@nu.edu.kz

Assistant Professor of Strategy and Entrepreneurship

Founder Director – Nazarbayev University Research Center for Entrepreneurship

Final Assessment

Mr. Osserbayev's dissertation is conceptually strong, empirically grounded, and addresses a pressing issue in contemporary society. He demonstrates robust analytical skills, an aptitude for interdisciplinary thinking, and the capacity to conduct independent scholarly work. I believe his thesis makes an original and valuable contribution to the social sciences in Kazakhstan and the broader field of digital cultural studies.

I confidently support his candidacy and wish him every success in his upcoming defense and future academic endeavors.

Sincerely,

Dr. Anjan Ghosh, anjan.ghosh@nu.edu.kz, +7.778.459.4852

Assistant Professor – Management and Entrepreneurship

Co-founder and Co-director of Nazarbayev University Research Center for Entrepreneurship

Nazarbayev University Graduate School of Business (<https://gsb.nu.edu.kz/>)

Block C3, Office: 6038, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan

Елдос Осербаевтың PhD диссертациясына рецензия

Тақырыбы: *Кибербуллинг мәдени девиацияның формасы ретінде*

2020 жылдың күзінде әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде шақырылған профессор ретінде жұмыс істеген кезімде Елдос Осербаевпен бірлесе жұмыс істеу мүмкіндігіне ие болдым. Ол менің сабақтарыма белсенді қатысып, үздік академиялық үлгі көрсетті. Осы уақыттан бері әл-Фараби университеті кафедрасының шақыруымен шетелдік ғылыми жетекшісі ретінде қызмет еттім, оның зерттеу қабілеттері мен ғылыми нәтижелерін дамытуға қолдау көрсеттім. Қазір Елдос Осербаев PhD диссертациясын алдын ала қорғауға дайындалуда.

Оның зерттеу тақырыбы – *Кибербуллинг мәдени девиацияның формасы ретінде* – өте өзекті және қазіргі цифрлық қоғамда, онлайн-әрекеттестіктер әлеуметтік мінез-құлықты анықтайтын кезеңде аса маңызды. Елдос Осербаев цифрлық трансформацияның технологиялық ғана емес, сонымен қатар психологиялық, әлеуметтік және мәдени үдерістерге әсерін терең түсінеді. 2022 жылы ол Түркияның Хажеттепе университетінде халықаралық зерттеу стажировкасын өткізді. Бұл кезеңде ол Анкара мен Стамбулдағы ғылыми конференцияларда жұмысын ұсынып, профессор Өзкул Чобаноғлу сияқты көрнекті ғалымдармен пікір алмасты. Бұл тәжірибелер оның ғылыми көзқарасын кеңейтіп, диссертациясының ғылыми қатаңдығын нығайтуға үлкен әсер етті.

Дәстүрлі және кибербуллинг арасындағы айырмашылық.

Осы бөлімде мен диссертацияда ұсынылған дәстүрлі және кибербуллинг арасындағы айырмашылықты талдауға пікір білдіремін (өз көзқарасымды ұсыну мақсатында емес).

Елдос Осербаев кибербуллингті цифрлық технологиялар мүмкіндіктерінің әсерінен пайда болған құбылыс ретінде сипаттайды. Дәстүрлі буллинг жедел психологиялық салдарға әкелсе, кибербуллинг – анонимдігі және үздіксіздігі себепті -- ұзаққа созылатын эмоционалдық зақымдауға алып келуі мүмкін. Ол құрбандардың жалғыздық, мазасыздық, гиперсақтық және сәтті әлеуметтік қарым-қатынас құрудағы қиындықтар сияқты салдарларын атап өтеді. Сонымен қатар, ол цифрлық платформалардың үздіксіз қолжетімділігінен

туындайтын «мәңгілік агрессия экожүйесі» ұғымын енгізеді. Бұл тұжырымдар эмпирикалық зерттеулерге сүйене отырып, әлеуметтік-мәдени контексте терең талданады.

Клиникалық және әлеуметтік салдарлар.

Бұл бөлімде Елдос Осербаевтың диссертациясында келтірілген кибербуллингтің психологиялық және әлеуметтік әсерлерінің талдауы қорытындыланады.

Диссертацияда кибербуллингке ұзақ уақыт ұшырағандардың өзін-өзі жарақаттау және өзін-өзі өлтіру ойлары сияқты ауыр психологиялық салдарлары қарастырылады. Елдос Осербаев құрбандардың жиі қолданатын көмек іздеу, цифрлық ортадан шығу, қарсылық көрсету немесе жауап беруден аулақ болу сияқты әрекеттерін талдайды. Сонымен қатар, ол цифрлық ортадағы ауытқылықтың алғашқы белгілерін анықтайтын болжамдық модельдердің қажеттілігі сияқты қазіргі зерттеулердегі бос орындарды анықтайды. Бұл бөлім жақсы зерттелген және оның халықаралық әдебиетпен және жергілікті маңыздылықпен жұмыс істеу қабілетін көрсетеді.

Мәдени және әлеуметтік тұрғылар.

Бұл бөлімде Елдос Осербаевтың кибербуллингті талдауының мәдени-әлеуметтік аспектілері қорытындыланады (жеке көзқарас ретінде емес).

Диссертация киберқорлықты топтық динамика, әлеуметтік нормалар және жүйелік теңсіздіктермен қалыптасқан ауытқу ретінде қарастырады. Елдос Осербаев кибербуллинг тек қана әлеуметтік төмен топтарға немесе белгілі бір мекемелерге тән деген кең таралған пікірлерге сын көзбен қарайды. Ол қорлықтың әлеуметтік тап, нәсіл және ұйымдық контекстерде кең таралған мәселе екенін дәлелдейді. Оның әлеуметтік мифтерге сыны ұтымды және қоғамдық қабылдауға әсер ететін мәдени әңгімелерді түсінуге ықпал етеді.

Теориялық және әдіснамалық күштер.

Бұл бөлімде Елдос Осербаевтың диссертациясында қолданылған теориялық және әдіснамалық тәсілдер қарастырылады.

Зерттеу психология, әлеуметтану, криминология, педагогика, философия және биомедициналық ғылымдар сияқты пәндердің әдістерін қолдана отырып, көпсалалылықты көрсетеді. Елдос Осербаев кибербуллинг тек қана мінез-құлық мәселесі ретінде емес, сонымен қатар кең әлеуметтік құрылымдарға негізделген мәдени және этикалық шақыру ретінде талдайды. Диссертацияның терең талдауы және біріктірілген дизайны авторының күрделі ғылыми пікірталастарға қатысу қабілетін көрсетеді. Оның теориялық тәсілдерді біріктіруі зерттеудің тұжырымдамалық негізін нығайтады және болашақ зерттеулерге жол ашады.

Қорытынды

Елдос Осербаевтың диссертациясы тұжырымдамалық жағынан мықты, эмпирикалық негізделген және қазіргі қоғамның өзекті мәселесін қарастырады. Ол мықты талдау қабілетін, пәндераралық ойлау дағдыларын және тәуелсіз ғылыми жұмыс жүргізу қабілетін көрсетті. Оның жұмысы Қазақстандағы әлеуметтік ғылымдарға және цифрлық мәдениет зерттеулері саласына маңызды үлес қосады деп санаймын.

Мен оның PhD дәрежесін алуға құқығын толық қолдаймын. Болашақ ғылыми жұмысында табыс тілеймін.

Құрметпен,
/қолы бар/

Др. Анжан Гош,
anjan.ghosh@nu.edu.kz,
+7.778.459.4852

Қазақстан,	Астана,	Назарбаев	Университеті,
Кәсіпкерлік	зерттеулер	орталығының	директоры,
Кәсіпкерлік және менеджмент кафедрасының доценті			